

slave, Banskej Bystrici a v Košiciach). Vznikajú tiež ďalšie katedry a špecializácie či už priamo z ekológie a environmentalistiky, alebo s rôznymi špeciálnymi zameraniami (napr. v Žiline a Trnave). Aj napriek veľkému počtu akreditovaných učiteľských kombinácií s environmentalistikou stále nie je na úrovni MŠ SR ujasnené zaradenie environmentalistiky ako samostatného predmetu v rámci stredných, resp. základných škôl. Z tohto dôvodu je otáznou uplatnenie takto profilovaných absolventov na školách. Na základe uvedených nejasností sa napr. uvažuje o zrušení učiteľských kombinácií s environmentalistikou na Prírodovedeckej fakulte UK v Bratislave.

• Zaradenie environmentalistiky ako súčasti predmetov všeobecného základu v 1. ročníku na všetkých vysokých školách sa doteraz nepodarilo dosiahnuť v požadovanom rozsahu. Naplnenie tohto opatrenia považujeme za mimoriadne dôležité, najmä v kontexte nových koncepčných dokumentov (napr. Národnej stratégie trvalo udržateľného rozvoja v SR). Bude ho potrebné rozšíriť do predmetov všeobecného základu na všetkých vysokých školách a začlenením aj zásady udržateľného rozvoja. Podľa záverov 3. národnej konferencie o environmentálnej výchove a vzdelávaní (Ružička, 2001) osnova takehoto predmetu by mala byť prispôbená zameraniu vysokej školy a mala by ju posúdiť a pripomienkovať Stála komisia pre ekologickú a environmentálnu výchovu na vysokých školách MŠ SR.

• V návrhu Environmentálnej akadémie sa konštatuje, že "neujasnenosť koncepcie vzdelávania odborníkov v environmentálnych profesiách prináša relatívnu nadprodukciu vysokoškolsky vzdelaných odborníkov, ktorí z viac-menej objektívnych dôvodov nenachádzajú možnosť aktívne sa zapojiť do pracovného procesu".

Na uplatnenie absolventov sa sústredil špeciálny prieskum MŽP

SR. Vyplynulo z neho, že verejná správa nemá dostatočne konkrétnu predstavu o počte a profesijnom zameraní absolventov odborov súvisiacich so životným prostredím. Presnú štruktúru spôsobu uplatnenia sledujú len niektoré univerzity a vysoké školy (napr. Prírodovedecká fakulta UK v Bratislave vyhodnocuje každý rok uplatnenie svojich absolventov).

***

Vstup SR do Európskej únie by sa mal pozitívne odraziť vo vzťahu k rezortu životného prostredia aj vytvorením nových pracovných miest. V návrhu *Environmentálnej akadémie* sa porovnaním s EÚ odhaduje možnosť vytvorenia zhruba 50 000 pracovných miest vzťahujúcich sa k životnému prostrediu. Z toho približne 28 000 bude z oblastí čistých technológií, obnoviteľných zdrojov energie, recyklácie odpadov, ochrany prírody a krajiny a ekologickej obnovy mestských sídel. Ostatných približne 22 000 miest bude

spojených s vývojom technológií, výrobou tovarov a službami na meranie, prevenciu, obmedzenie alebo nápravu poškodenia jednotlivých zložiek životného prostredia. Sú to pozitívne argumenty vyžadujúce urýchlené a predovšetkým systematické riešenie ďalšieho rozvoja environmentálnej výchovy a vzdelávania na vysokých školách v úzkej kooperácii MŠ SR, MŽP SR, vysokých škôl a ďalších subjektov.

Mária Kozová

Literatúra

- Huba, M.: Slovenská republika 10 rokov po Riu. STUŽ/SR, Bratislava, 2001, 127 s.
- Ružička, M.: Príprava špecialistov a učiteľov pre výučbu ekológie a environmentalistiky, *Život. Prostr.*, 33, 1999, 5, s. 259 – 263.
- Ružička, M.: Závery 3. národnej konferencie Environmentálna výchova a vzdelávanie na školách v Slovenskej republike. Interný materiál, 2001, 5 s.

Slovenská komisia Dohovoru o biologickej diverzite

Medzi kľúčové výstupy z Ria de Janeiro (1992) nepochybne patrí *Dohovor o biologickej diverzite*. Samotná Agenda 21 v kap. 15 čl. 15.2 opisuje dôležitosť zachovania biologickej diverzity: "Základné produkty a služby, ktoré naša planéta poskytuje, závisia od rôznorodosti a variability génov, druhov, populácií a ekosystémov. Biologické zdroje nám poskytujú potravu a odev, bývanie, lieky a duševnú potravu. Biologická diverzita Zeme sa viaže prevažne na prírodné ekosystémy lesov, saván, pasienkov a pohorí, púští, tundier, riek, jazier a morí. Veľmi významné sú aj polia a záhrady, zatiaľ čo

príspevok génových bánk, botanických a zoológických záhrad a zbierok zárodenej plazmy je rozsahom menší, avšak veľmi významný. Súčasný pokles biodiverzity je z veľkej časti výsledkom ľudskej činnosti a predstavuje vážnu hrozbu pre rozvoj ľudstva."

Finálny text Dohovoru o biologickej diverzite bol prijatý v Nairobi v máji 1992 a jeho podpisovanie začalo práve na Konferencii OSN v Riu de Janeiro. Slovenská republika sa stala zmluvnou stranou Dohovoru v novembri 1994. Už v septembri 1994 bol na Ministerstve životného prostredia SR zriadený *Národný*

sekretariát Dohovoru o biologickej diverzite ako hlavný organizačný a koordinačný útvar s priamym napojením na všetky inštitúty využívajúce zložky biodiverzity pre vedecké, hospodárske a komerčné ciele s prepojením na sieť kontaktných štruktúr zodpovedných za implementáciu Dohovoru na národnej a medzinárodnej úrovni.

Nasledovalo ustanovenie Slovenskej komisie Dohovoru o biologickej diverzite (SKDBD) ako prierezového poradného orgánu, ktorý má odborné koordinovať a garantovať implementáciu Dohovoru v Slovenskej republike v úzkej súčinnosti s príslušnými orgánmi štátnej správy. Slovenskú komisiu Dohovoru o biologickej diverzite zriadil minister ŽP, ktorý menoval jej členov na základe výberu z nominantov príslušných ministerstiev (životného prostredia, pôdohospodárstva, školstva a vedy, zdravotníctva, zahraničných vecí, kultúry, dopravy, spojov a verejných prác) a Slovenskej akadémie vied. Predstaviteľ Národného sekretariátu Dohovoru bol menovaný *ex officio* za člena Komisie. Neskôr sa SKDBD doplnil aj o zástupcov ÚRSRVT a mimovládnych organizácií. Za predsedu bol v zmysle štatútu SKDBD zvolený D. Tóth (SAV) a za podpredsedu P. Straka (Národný sekretariát Dohovoru).

Slovenská komisia Dohovoru o biologickej diverzite plní úlohu poradného a informačného orgánu vo vzťahu k vláde, príslušným inštitúciám a jednotlivcom na Slovensku pri tvorbe koncepcií a legislatívy v oblasti ochrany, udržateľného využívania zložiek biologickej diverzity a spravodlivého prerozdelenia jeho úžitkov. Komisia je zároveň spojovacím článkom s ostatnými národnými komisiami rovnakej úrovne alebo s podobnými inštitúciami v zahraničí. Medzi hlavné úlohy SKDBD patrí:

- Iniciovat spracovanie, predloženie a schválenie národnej stratégie ochrany a udržateľného

využívania biologickej diverzity v intenciách Dohovoru a jeho nadväzných medzinárodných právnych dokumentov.

- Pri spracúvaní strategických a koncepčných materiálov koordinovať ich obsahovú a formálnu stránku, aktualizovať a novelizovať ich s ohľadom na medzinárodne prijaté stratégie, osobitne s členskými krajinami EÚ.
  - Iniciovat implementáciu národnej stratégie, koordinovať a presadzovať jej reflexiu v krátkodobých a dlhodobých vedeckých, vzdelávacích, špeciálnych a hospodárskych zámeroch.
  - Rozvíjať spoluprácu v oblastiach dotýkajúcich sa Dohovoru najmä vo sfére vedy, výskumu, technológií, výchovy a vzdelávania.
  - Podieľať sa na koncepčných, strategických a legislatívnych rezortných úlohách v súvislosti s ochranou a využívaním biodiverzity a biotechnologickej bezpečnosti.
- Ťažisko práce SKDBD od začiatku spočívalo vo vytvorení *Národnej stratégie ochrany biodiverzity na Slovensku*. V úzkej spolupráci s Národným sekretariátom pre Dohovor boli definované základné okruhy jej orientácie:
- Využívanie a ochrana krajiny a prírodných zdrojov.
  - Ochrana vzácnych častí prírody.
  - Ochrana genetickej a druhovej diverzity flóry a fauny *in situ* aj *ex situ*.
  - Ochrana a využívanie genofondu tradičných, krajových a hospodársky významných odrôd úžitkových rastlín a plemien hospodárskych zvierat.
  - Hodnotenie vplyvov využívania prírodných zdrojov a zmierňovanie ich dôsledkov.
  - Výskum, ochrana genetických zdrojov a zakladanie genových bánk.
  - Plánovanie rozvoja na národnej úrovni a medzinárodná spolupráca.

Vďaka intenzívnej práci editorov

Národnej stratégie boli materiály do konečnej formy spracované a schválené Národnou radou SR uznesením č. 676 z 2. júla 1997.

Na náš návrh sa v uznesení NR SR odporúčalo vláde SR vypracovať *Akčný plán ochrany biodiverzity na Slovensku* a vyhodnocovať jeho plnenie v dvojročných intervaloch. V *Akčnom pláne implementácie Národnej stratégie ochrany biodiverzity na Slovensku* vypracovanom pre obdobie 1998 – 2010 boli zohľadnené návrhy jednotlivých rezortov. Záverečné spracovanie bolo v réžii SKDBD a kolektívu špičkových expertov.

Akčný plán bol spracovaný prehľadnou tabuľkovou formou s názvom konkrétnej úlohy, jej gestorom, plánovanými nákladmi, zaradením do priorit štátneho záujmu a termínom ukončenia. Priority štátneho záujmu sa týkali:

- monitoringu stavu biodiverzity,
- databáň voľne žijúcich a kultúrnych úžitkových organizmov,
- indikácie stavu vývoja biodiverzity a biosenzorov,
- programov záchrany a trvalej ochrany zložiek biodiverzity,
- programov revitalizácie a uchovávanía zložiek biodiverzity,
- programov výchovy a vzdelávania.

Uvedenie Akčného plánu do života sprevádzali od samého počiatku kompetenčné, a najmä finančné problémy. Napokon v auguste 1998 ho vláda SR uznesením č. 515 schválila a desiatim rezortným ministrom, predsedovi SAV a ÚRSRVT, ako aj prednostom krajských úradov uložila zabezpečiť finančné a vecné riešenie jednotlivých úloh. Tým sa plnenie Akčného plánu veľmi sťažilo. Plnia sa len tie úlohy, ktoré boli už v predošlých plánoch rezortných inštitúcií. Finančná situácia v podstate limituje možnosti riešenia nových úloh. Uvedené skutočnosti sa odrazili aj v názoroch SKDBD, že Akčný plán treba aktualizovať s vytypovaním priorit a zároveň vypracovať záväzný finančný mechanizmus na ich

plnenie (napr. priamo prostredníctvom štátneho rozpočtu). Spolupráca rezortov s Komisiou má veľké rezervy. Na list predsedu SKDBD, pripomínajúci príslušným ministrom povinnosť zaradiť konkrétne úlohy Akčného plánu do prípravy rozpočtu odpovedali len 4 rezorty.

Efektívnosť práce SKDBD negatívne ovplyvnilo viacero faktorov. Viaceré rezorty, napríklad Ministerstvo kultúry SR, v podstate ignorovali činnosť Komisie. Kľúčový problém vznikol zrušením Národného sekretariátu pre Dohovor o biologickej diverzite. MŽP SR doteraz neprejavilo snahu nahradiť tento dôležitý organizačný prvok v činnosti Komisie.

Z pozitívnych výsledkov SKDBD treba uviesť účasť na príprave návrhov zákonov o genetických zdrojoch pre výživu a poľnohospodárstvo, o geneticky modifikovaných organizmoch a biotechnológiách. Viacerí členovia Komisie boli poverení zastupovaním Slovenska na medzinárodných fórach, aktívne prispeli k tvorbe Protokolu o biologickej bezpečnosti a spolupôsobia v procese rokovaní o prístupe ku genetickým zdrojom a rozdeľovaní úžitku z ich využívania, ako aj pri formulácii princípov klíringového mechanizmu v rámci toku informácií o biologickej bezpečnosti. SKDBD iniciovala vydanie viacerých publikácií a prekladov dôležitých prác a dokumentov, podieľala sa na organizovaní konferencií, sympózií a seminárov. Úspešne sa rozbieha aj príprava výučby predmetu *Biologická bezpečnosť* na SPU v Nitre. Veríme, že ekonomická situácia Slovenska a vyššia angažovanosť kompetentných rezortov už v blízkej budúcnosti umožní podstatné zefektívnenie komplexného plnenia *Akčného plánu implementácie Národnej stratégie ochrany biodiverzity*.

Dezider Tóth, Peter Straka,
Ján Brindza

13. medzinárodný odborný veľtrh pre vodu - odpadovú vodu - odpad - recykláciu

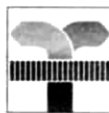
Zažite budúcnosť na rozhodujúcom fóre pre životné prostredie a spracovanie odpadov. Vitajte v budúcnosti. IFAT 2002, svetový veľtrh číslo 1 pre životné prostredie a spracovanie odpadu, ponúka komplexné informácie, medzinárodnú ponuku a intenzívnu výmenu názorov na vysokej úrovni. K tomu slúži 160 000 m² výstavnej plochy, viac ako 2000 vystavovateľov z viac ako 40 krajín, zasadania a sympóziá s rozsiahlymi odbornými kompetenciami.

Nové výstavisko Mníchov

13.–17. máj

**IFAT
2002**

Informácie, vstupenky:

EXPO PLUS s. r. o. • Farebná 24 • 821 05 Bratislava

Tel: (02) 4342 1948, 4342 1656 • Fax: (02) 4342 1943

E-mail: mail@expoplus.sk

www.ifat.de

www.slovakia.messe-muenchen.de